

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji
Instytut Sztuk Plastycznych

Aleksandra Firlińska

OBRAZY UTAJONE W PRZEDMIOCIE

Praca doktorska- streszczenie

Promotor:
Dr hab. Krzysztof Dadak, prof. UŚ

Cieszyn 2022

Co można zobaczyć w codzienności? Jak nakreślić sens codziennych powtarzalnych czynności, krzątania wokół elementarnych potrzeb? Jak zapisać zapach pieczonego jabłka, szuranie garnka pełnego „oszkrabin” z ziemniaków po blasze rozgrzanego pieca albo ciepło od niego bijące? Jak przedłużyć pamięć? To tylko kilka z wielu pytań, na które staram się odpowiedzieć w mojej twórczości. Człowiek od zawsze próbował poznać prawdę o świecie i o sobie samym, szukał sposobu zatrzymania spostrzeżeń. Istota zależności człowieka z otaczającymi go przedmiotami oraz indywidualnego doświadczenia i postrzegania przestrzeni, była dla mnie fundamentalną refleksją i początkiem idei. Ta powszedniość i zwyczajność używanych na co dzień przedmiotów obudziła we mnie wspomnienia i refleksje na temat przemijania. Zwróciła uwagę na ślady użytkowania zapisane w zniszczonych, starych powierzchniach zużytych naczyń. To właśnie one pojawiały się w moim malarstwie, rysunku i grafice od dawna, ale dopiero poznanie techniki emalii, która jest ich naturalnym środowiskiem, otworzyła mi nowe możliwości i inne spojrzenie na dotychczasowe działania artystyczne. Technika emalii okazała się na tyle interesująca, pełna niespodzianek i nowych możliwości, że zaczęła odgrywać coraz większą rolę w mojej pracy artystycznej. Modyfikowałam i przystosowywałam do swoich potrzeb tę technikę, stopniowo odkrywając jej potencjał, jako medium wciąż nowoczesnego. Zebrane doświadczenia w technice emalii uwolniły mnie, dały mi tak dużą swobodę tworzenia, że postanowiłam użyć jej do wykonania części artystycznej mojej pracy doktorskiej. Początkowo tworzyłam płaskie przedstawienia na blachach stalowych, opartych na dotychczasowym doświadczeniu malarskim, graficznym i rysunkowym. Jednak technika emalii okazała się nierozzerwalną z przedmiotem jej dedykowanym- garnkiem. Zaczęłam wprowadzać gotowe przedmioty, ready-made, które coraz bardziej wciągały mnie swoją historią.

Dysertację doktorską podzieliłam na dwie zasadnicze części poprzedzone wstępem. Pierwsza dotyczy podsumowania przeprowadzonych przeze mnie badań nad kodowaniem wspomnień w nowym dla mnie obszarze działań, na podstawie własnych przeżyć i doświadczeń. Jest próbą osadzenia własnej twórczości w kontekście wybranych wątków, inspiracji oraz podjęcia próby odnalezienia między nimi powiązań. Przytoczone przeze mnie postawy artystyczne stanowią przykłady niejednokrotnie odmienne od moich, ale wywodzą się z tych samych źródeł, oscylują wokół podobnych tematów lub w jakiś sposób inspirują mnie do działania. Ta część pracy stała się czymś w rodzaju rozliczenia, spisem inwentarza, próbą wyłonienia tych najistotniejszych, choć niekoniecznie najbardziej spektakularnych

działań. Przez cały okres studiów doktoranckich doskonaliłam formalne poszukiwania związane z tematem wspomnień. Pamięć rozumiana jako zdolność do rejestrowania wrażeń zmysłowych i przechowywania obrazu własnej świadomości, oraz pojęcie czasu i zależności pomiędzy przemijaniem i trwaniem. Chcę jednocześnie zwrócić uwagę na problemy przewartościowania, obumierania i odradzania się. Przeszłość, mówiąc krótko, określa mój sposób postrzegania świata. Moja praca skupia się w dużej mierze, wokół pozornie zwykłego, materialnego przedmiotu, jakim jest naczynie emaliowane. W dzisiejszych czasach przedmioty te są rzadko używane, ale w kontekście warsztatu emalierskiego obecnego od kilku lat w moim doświadczeniu artystycznym, mogą, poprzez sztukę, zyskać nowe przeznaczenie i wyraz.

Druga część dysertacji dotyczy opisu prezentowanej przeze mnie artystycznej pracy doktorskiej. Zrealizowałam cykl prac, w których zawarta jest idea pamięci w technice szeroko rozumianego malarstwa. W swojej twórczości rozwijam je w eksperymentalnych działaniach o przestrzenne emaliowane formy oraz obraz ruchomy i dźwięk. Posługuję się warsztatem z wielu obszarów sztuki: kolażu obejmującego elementy malarstwa, rysunku i sitodruku, emalierstwa, form przestrzennych wykonanych z prasowanych naczyń oraz projekcji filmowych. Wszystkie te doświadczenia, własne odczucia i przemyślenia nieustannie analizuję i próbuję przełożyć na język sztuki. Osobista, wielowątkowa treść cyklu, któremu nadałam tytuł *Obrazy utajone w przedmiocie*, ma swój początek w zbiorowych śladach pamięci oraz osobistych doświadczeniach i przeżyciach. Zrealizowany cykl należy odczytywać poprzez uchwycenie wielości w jedności. Poprzez takie sformułowanie rozumiem, iż obiekty przyjmują charakter modułów dla większej całości, ale w dalszym ciągu zachowują swoją autonomiczność. Obiekty dają możliwość tworzenia relacji kompozycyjnych względem otoczenia i jednocześnie względem siebie, co powoduje, że stają się utworem zróżnicowanym pod względem odbioru. Odwołuję się do zużytego naczynia jako nośnika pamięci, gdzie podejmuję próbę wizualizacji takich pojęć jak smak czy zapach. Istniejąca pamięć zapisana w przedmiocie może zostać wydobyta przez artystyczną ingerencję. Nawet drobne, pozornie mało istotne wspomnienia, na powrót budują obraz minionego czasu. Czas tworzy dystans, zaciera i przekształca wątki wspomnień, dlatego moją intencją jest odszukanie cząstek własnej pamięci, materialnych śladów wydarzeń i próbą zapisania ich w postaci obrazów-obiektów.

